NAUJIENOS — PART 2 — Chicago, Ill. — Šeštadienis, Sausio-January 29 d., 1966 m.

Naujienų Antroji Dalis

NR. 797 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XXII METAI

ROKIŠKIO TEISMAS TEISINIU POŽIŪRIU

Koks bebūtų kompetentingo organo paskelbtas įstatymas, jau yra įstatymas, bet tik iki tol, kol jis pilnai vykdomas. Kai nuo jo nukrypstama, kas nors atliekama ne pagal jo dėsnius, tas veiksmas laikomas neteisėtu ir apsilenkimas privalo būti atitaisytas, nes priešingu atveju įstatymas virsta pasityčiojimu iš įstatymų leidimo organo ir visos valdžios. Todėl visose teisinėse valstybėse įstatymai gerbiami ir vykdomi; už nevykdymą grąsoma bausme ir neklaužados baudžiami.

Kartais esti ir labai netikusių įstatymų, bet kol jie nepakeisti ar nepanaikinti yra įstatymai. Šiuo atveju teismai ir piliečiai turi intervencijos teisę netikusiam įstatymui pakeisti.

Sovietų Rusijos Aukščiausioji Taryba taip pat leidžia įstatymus, įsakus ir nutarimus, bet ar jais visada vadovaujamasi — kitas klausimas. Iš spaudos žinome, kad 1965 m. lapkričio 16 d. Sovietų Rusijos skirtas Lietuvai TSR Aukščiausias teismas Rokiškyje pradėjo teisti vokiečių okupacijos metu (1941 m.) buv. Rokiškio komendantūros 4 kareivius už žudymą tarybinių piliečių. Šis teismas, išnagrinėjęs bylą, kaltinamuosius pagal TSR Baud. kod. 62 str. I d. nubaudė mirties bausme ir sušaudė. (Taip spaudoje buvo paskelbta).

Kyla klausimas: kuo remdamasis teismas pritaikė LTSR Baudž. kod. 62 str. už nusikaltimus, padarytus 1941 metais, kai to paties kodekso 7 str. pasakyta: "Veiklos nusikalstamumą ir baudžiamumą nustato įstatymas galiojęs šios veiklos padarymo metu". Aišku, į klausimą atsakymo nesulauksime. Juk žinoma, kad 1940 m. sovietai, tik įžengę į Lietuvą, net nepaskelbę savų įstatymų, pradėjo jais vadovautis, kiek jie neprieštaravo kompartijos norams. Kai vėliau juos paskelbė, suprantama, gyventojai turėjo jėgai paklusti ir tik po jų paskelbimo būtų teisėta už nepaklusnumą bausti, bet ir tuo metu jie darė, kaip jiems patiko.

Kilus tarp Vokietijos ir Sovietų Rusijos karui ir vokiečiams okupavus Lietuvą, 1941 m. Lietuvos laikinoji vyriausybė paskelbė, jog sovietiniai įstatymai nustojo galios ir veikia anksčiau veikę Lietuvos įstatymai; vokiečių okupacinė valdžia prie to pridėjo: "kiek jie neprieštarauja vokiečių išleistiems potvarkiams".

Tas reiškia, kad Lietuvai primesti sovietiniai įstatymai buvo panaikinti. Lietuva pateko kito okupanto valdžion ir Lietuvoje pradėjo veikti kita teisė. Be abejonės, Lietuvos gyventojai turėjo paklusti naujiems įstatymams ir, dargi karo metu, šventai juos pildyti, nes už neklusnumą okupantas baudė mirties bausme.

Sovietai, okupavę Lietuvą, gyventojus pavadino savais piliečiais, o teritoriją — socialistine respublika. Vokiečiai okupuotą Lietuvą įjungė į "Reichskommissariat Ostland", be respublikos vardo, ir liko tik "Generalkommissariat Lituaen" su generaliniu komisaru dr. von Rentelnu priešakyje. Jeigu anksčiau suktu būdu Lietuvą buvo galima laikyti socialistine respublika, tai dabar viskas išnyko, jėga panaikino jėgą, pradėjo veikti kiti įstatymai ir kita santvarka. Kas nuo tos santvarkos paskelbimo padarė kokį nusikaltimą, galėjo būti baudžiamas tik pagal Lietuvos 1903 m. Baudž. Statutą arba vokiečių potvarkius.

Sovietų nuteistų buv. 4 kareivių smerktinas darbas buvo padarytas 1941 metais, tuo metu veikusios valdžios Lietuvoje įsakymu. Jokia valdžia jų nenubaudė: nenubaudė dėl to, kad jie tą darbą atlikę ne savo valia, ne "tyčia arba dėl neatsargumo" (LTSR Baudž. kod. 3 str.), bet įsakyti. Todėl ne juos reikėjo bausti ir sušaudyti, o įsakymą davusius.

Nuo biaurių hitlerininkų įsakymais įvykdytų nusikaltimų praėjo virš 20 metų. Visų šalių įstatymuose yra dėl įsisenėjimo nuostatai; juos randame ir LTSR Baudž. kodekse, tai 49 str. aptarimas. Šiame straipsnyje pasakyta: "Senatis sustoja, jeigu nusikaltėlis pasislepia nuo tardymo ir teismo". Iš teismo proceso aprašymo matyti, kad "Kazimieras Dagys iki suėmimo dienos gyveno Juodupės miestelyje ir dirbo mūrininku - tinkuotoju. Steponas Lašas pastaruoju metu gyveno Rokiškio rajono Jakiškių kaime, dirbo Moškėnų tarybiniame ūkyje. Stasys Varnas buvo įsitaisęs Kaune ir dirbo "Energoremonto" įmonėje šaltkalviu. Petras Strumskys gyveno Pagėgiuose, dirbo "Nemuno" žirgyne staliumi. Pastarasis buvo įsigijęs Savio pavarde netikrus dokumentus". (Tiesa, 1965. XI. 17, 3 psl.).

Kaip galima laikyti sušaudytųjų pasislėpimu nuo tardymo ir teismo, jeigu tie asmenys turėjo pastovią gyvenvietę ir pastovų darbą? Gal tik Strumskiui galima prikergti slapstymąsi, nes jis gyveno kita pavarde. Vėl, jeigu jie po nusikaltimo išgyveno vriš 20 metų teismo nepersekioti, nepaskelbus jų ieškojimo, tai kur gi jų slapstymasis?

Toliau, minėtame 49 str. pasakyta: "... asmuo negali būti traukiamas atsakomybėn, jeigu

(Nukelta į 2 psl.)

MAŽOJO GINTUKO LAIMIKIS...
Nuotrauka J. Kažemėko

Kam skirti Lietuvių Fondo tūkstančius

Dr. A. RAZMA

Su 1965 m. pabaiga L. Fondas turi nejudomo kapitalo arti 240 tūkstančių, taigi greit turėsime vieną ketvirtadalį milijono fonde, o su 1966 m. pabaiga lengvai turėtumėm pasiekti 300 tūkstančių dol. Tai didelė padėka LF V-jaus P-kui A. Rėklaičiui, reikalų vedėjui dr. Z. Ašokliui, visiems vajų organizatoriams, aukotojams ir spaudai bei spaudoje rašantiesiems.

Iki dabar LF paskyrė apie dešimt tūkstančių lietuviškiems reikalams, o kai kovo mėn. gale LF T-ba susumuos 1965 metų pelną, jis gali būti arti 10 tūkstančių dol. — tai vienerių metų pajamos. O 1966 m. pajamos bus didesnės, gal jau sieks 15 tūkst. ar daugiau. Juo greičiau didės LF pagrindinis kapitalas, tuo didesnės bus kasmetinės pajamos lietuvybės išlaikymui bei jos ugdymui. O koks bus didelis palengvinimas lietuviškoje veikloje, lituanistinėse mokyklose, jaunimo organizacijose ir bendrai visoje liet. kultūrinėje darbo dirvoje, kai LF pasieks pusę milijono ir vėliau milijoną ir galės iš tų pinigų gauti kasmetinį pelną apie 50—70 tūkstančių ar daugiau dolerių ir skirti kasmet aukščiau išvardintoms liet. institucijoms.

Kas turi teisę pasisakyti dėl LF pelno skirstymo

Savaime suprantama — kiekvienas, kuriam rūpi nuoširdžiai padėti lietuviškiems reikalams, nesvarbu, ar jis būtų aukojęs LF, ar ne, nes LF yra visų lietuvių fondas ir visiems lietuviškiems švietimo — kultūriniams reikalams fondas.

Drauge, Dirvoje, Naujienose ir kitur jau keliais straipsniais pasisakyta LF pelno skirstymo reikalu, o J. Rutkus Laisvoje Lietuvoje (Nr. 25) "Lietuvių Fondas ir nuošimčiai" ir taip pat Pasaulio Lietuvyje (St. Barzduko redaguojamas) labai drąsiai ir pozityviai išdėsto konkrečius pasiūlymus, kaip LF kasmetinis pelnas turėtų būti skirstomas ir ką daryti, kad LF taptų kuo greičiausiai milijoninis. Abu šie straipsniai ir kiti panašūs verti visų mūsų dėmesio. Taip kiekvienas, kuris tik sugeba, turėtų pasisakyti viešai tiek LF augimo reikalu, tiek jo pelno paskirstymo tikslingumu.

Jau nemažai prašymų suplaukė į LF V-bą, kad vienas ar kitas lietuviškas reikalas būtų finansiškai paremtas iš 1965 m. LF pajamų. Aišku, prašymų bus dešimt kartų daugiau negu turimų LF pelno pinigų. O jeigu taip jau turėtumėm milijoną fonde, visi būtinieji lietuviškieji reikalai būtų paremiami finansiškai. Ar tai nebūtų lietuviško veikimo milžiniškas laimėjimas ir mūsų liet. visuomenės išeivijoje didžiausias pasididžiavimas. Nemaža dalis esamų ir būsimų prašymų bus bent dalinai iš 1965 m. LF pelno paremta. Kad rašantieji prašymus būtų išklausyti, neužtenka kreiptis vien į LF vadovybę su formaliu prašymu, bet prašantysis tą prašymą privalo su atitinkamais argumentais pateikti viešai spaudai. Kodėl? LF pinigai yra visuomenės pinigai, tad visuomenė privalo viešai žinoti, kas tos finansinės paramos prašo ir visuomenė turi

(Nukelta į 2 psl.)

ROKIŠKIO . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

nuo to laiko, kai jis padarė nusikaltimą, praėjo penkiolika metų". Tat kokiu pagrindu remdamiesi prokuratūros ar valstybės saugumo tardytojai patraukė sušaudytus asmenis kaltinamaisiais? Aišku, teisingai atsakyti negalima, nes pasielgta neteisėtai.

Pagaliau tame pačiame 49 str. pasakyta: "Klausimą dėl senaties taikymo asmeniui, padariusiam nusikaltimą, už kurį pagal įstatymą gali būti skiriama mirties bausmė, sprendžia teismas. Jeigu teismas nepripažįsta esant galima taikyti senatį, mirties bausmė negali būti skiriama, ir ji pakeičiama laisvės atėmimu".

Jeigu jau taip, tai kodėl tas aukščiausias ir "teisingiausias" teismas kaltinamuosius nubaudė mirties bausme? Kame gi sovietinė teisė ir teisingumas? Teisingo atsakymo niekada negausime, nes čia glūdi sąmoningas lietuvių tautos laipsniškas žudymas.

Verta žvilgterėti, kas tą neišmanėlių — turint galvoje teisių žinojimą — teismą sudarė.

Pirmininkavo pats LTS Aukščiausiojo teismo pirmininkas A. Likas. Sakoma, jog tai Abraham Lyk, Sovietijos rusas ar žydas. Tarėjais buvo: "Rokiškio apylinkės Tarybos vykdomojo komiteto pirmininkas S. Talius ir Juodupės "Nemuno" vilnonių audinių fabriko audėja S. Butėnienė, sekretorė — I. Gonesaitė. Valstybinis kaltintojas — Lietuvos TSR prokuroras, II klasės valstybinis justicijos patarėjas V. Galinaitis. Kaltinimą remia visuomeninis kaltintojas Rokiškio E. Tiškaus vardo vidurinės mokyklos direktorius A. Rudokas" (Tiesa, 1965. XI. 17, 3 psl.).

Kas toks S. Talius ir kas tokia S. Butėnienė, tuo tarpu dar nežinoma. I. Gonesaitė — žydaitė. LTSR prokuroras yra Nepriklausomos Lietuvos ilgametis Vilkaviškio apylinkės teismo raštininkas, nuo jaunystės komunistas, Viktoras Galinaitis. Lietuvos valst. saug. policija labai gerai žinojo jo priešvalstybinės veiklos darbą, žinojo ir teisėjas, bet nepavyko gauti tokių įrodymų, kuriais remiantis būtų buvę galima atiduoti teismui bausti ir atleisti iš tarnybos. Jis priklausė Vilkaviškio raikomui, kurio centras buvo Sobolovičiaus šerių apdirbimo fabrikėlyje, tų pačių Sobolovičių, kurie gyvendami Amerikoje šnipinėjo sovietams. Kai pirmą kartą sovietai okupavo Lietuvą, Galinaitis buvo paskirtas Vilkaviškio apylinkės teismo tardytoju.

Iš visų čia paminėtų faktų aišku, kad Rokiškyje LTSR Aukščiausias teismas sulaužė ne tik bendrus teisės principus, bet ir TSRS įstatymus — pilna prasme čia buvo ne teismas, bet parodija, neapykantos ir keršto teismas, lietuvių tautos narių sąmoningas žudymas.

Jungtinių Tautų pilnaties posėdyje Paryžiuje 1948 m. gruodžio 9 d. priimtoje Genocido konvencijoje tarp kitko pasakyta: "Genocidas yra visiškas arba dalinis tautos sunaikinimas, o taip pat sunaikinimas kalbinės, rasinės arba religinės grupės šiais būdais: 1. Bet kurios grupės narių žudymu. . ." Tas rodo, kad sovietinis teismas Rokiškyje nusikalto šiai konvencijai.

Pagal LTSR Aukščiausiojo teismo neteisėtą sprendimą sušaudžiusių pasmerktuosius kareivių teisti negalima, nes jie vykdė nors ir neteisėtą, tačiau teismo sprendimą, bet neteisėtą sprendimą padariusieji: A. Likas, S. Talius, S. Butėnienė, V. Galinaitis ir A. Rudokas, pagal Genocido konvenciją, reikia atiduoti atitinkamam teismui teisti.

Konvencijoje yra aptarta tik dispozicija, bet nėra sankcijos. Ją reikia rasti. Liko ir kitų nusikaltimo metu Lietuvos teritorijoje veikė sovietinis LTSR Baudžiamasis kodeksas. Šio kodekso 1 str. tarp kitų uždavinių, paminėta ir saugoti "piliečių asmenybę ir teises". Sovietinio teismo kolegija Rokiškyje ne tik sąmoningai sulaužė bendrus teisės principus, bet net aplenkė Baudž. kod. 7 ir 49 str. nuostatus. Be to, šie nusikaltėliai pagelbėjo Sovietų Rusijos valstybei vykdyti lietuvių tautos atžvilgiu priešišką veiklą, tuo išduodami lietuvių tautos narius genocidui. LTSR Baudž. kod. 62 str. dispozicija labai analogiška Genocido konvencijos dispozicijai. Taip samprotaujant ir remiantis logika, Rokiškio teismo kolegijai galima taikyti LTSR Baudž. kod. 62 str. I dalies sankciją.

Tarptautinių nusikeltėlių, gyvenančių Sovietijos okupuotuose kraštuose, šiuo metu niekas negali pasiekti, tačiau jau dabar jiems galima Tarptautiniame teisme iškelti baudžiamąją bylą. Bet kas tą padarys, jei visi XX amžiaus tirono bijo?

Reikia galvoti, kad visas pasaulis žino, jog hitlerininkai buvo žiaurūs, dažnai nei teisės nei teisingumo nepaisė, tačiau kartais ir jie svetimą teisę gerbdavo. Pavyzdžiui galima duoti tikrą tokį įvykį.

Suvalkijos ūkininkų streiko metu Pajevonyje policijos viršininku buvo Liudas Lietuvninkas. Keturių streikininkų teismo nuteistų mirties bausme byloje bene svarbiausiu liudininku buvo Lietuvninkas. Už teisme duotą parodymą streikininkai nutarė Lietuvninką nužudyti ir tam darbui atlikti pavedė Lietuvos kariuomenės dezertyrui pušk. Gelažiui. Kai Lietuvninkas toms pačioms pareigoms buvo perkeltas į Gižus, vieną tamsų vakarą Gelažius užėjo į nuovados raštinę ir prie stalo dirbantį Lietuvininką nušovė. Išaiškinus žmogžudį, teismas Gelažių nuteisė ilgiems metams kalėti.

1940 metais sovietams okupavus Lietuvą ir Pozdnekovui sudarius liaudies vyriausybę, prezidento pareigas ėjęs Justas Paleckis malonės aktu Geležiui bausmę dovanojo. 1941 metais vokiečiams okupavus Lietuvą, lietuvių policija, pastebėjusi Gelažių laisvą, jį suėmė, pasiuntė į kalėjimą bausmei atlikti ir apie tai pranešė prokurorui. Prokuroras, peržiūrėjęs Gelažiaus bylą, rado, kad jis iš kalėjimo išleistas malonės aktu. Nesvarstydamas akto teisėtumo, prokuroras tuojau įsakė Gelažių iš kalėjimo paleisti.

Atsidūrus Gelažiui vėl laisvėje, kai kurie žmonės tuo pasipiktino ir kreipėsi į prokurorą išsiaiškinti, kodėl žmogžudys laisvas. Prokuroras paaiškino, jog Gelažiui bausmė dovanota prezidento malonės aktu. Jei aktas padarytas peržengiant savo valdžios ribas, tai turi atsakyti tas, kas tą padarė, o Gelažius čia nieko dėtas. Pasipiktinusieji tokiu prokuroro atsakymu, kreipėsi į vokiečių atitinkamas įstaigas, bet ir ten jiems atsakė prokuroro žodžiais. Toliau Gelažius ramiai sau gyveno niekieno neliečiamas.

Tai taip teisė ir teisingumas privalo būti suprantamas ir vykdomas.

Joras Mažiukas

KAM SKIRTI . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

būti įtikinta tinkamais argumentais, kad vienas ar kitas lietuviškas paramos reikalingas projektas yra pirmaeilis ir būtinai paramos reikalingas. Aišku, tokie iškelti spaudoje paramos reikalingi prašymai susilauks teigiamos ir neigiamos kritikos. Bet kritikos nesibijokime, nes dažnai ir tendencingai neigiama kritika atneša gerų vaisių iškeltam projektui, nes tada visuomenė atkreipia daugiau dėmesio į tą projektą ir, jeigu jis geras, visuomenė neigiamų kritikų nepaklausys, bet už tinkamą projektą pasisakys teigiamai.

Taip buvo pradžioj su Lietuvių Enciklopedija, taip pagaliau buvo ir su šituo Lietuvių Fondu. Aišku, jeigu viešai iškeltas LF paramos prašomas lietuviškas projektas negalės atsilaikyti prieš viešą pozityvią kritiką, tada toks projektas galės dar kurį laiką susilaikyti nuo LF paramos ir užleisti vietą kitam, šiuo metu daug svarbesniam lietuvybės atžvilgiu projektui.

Antra, viešai spaudoje iškelti finansinės paramos reikalingi lietuviški reikalai susilauks visuomenės dėmesio, tokiu būdu ir pati lietuvių visuomenė bus daugiau supažindinta su vienokiu ar kitokiu lietuviško projekto būtinumu mūsų išeivijos lietuviškame gyvenime. Tokie būtini ir nauji lietuviški projektai pasidarys daugiau žinomi ir visuomenė jų atžvilgiu bus daugiau sąmoninga. Dažnai vienas ar kitas lietuviškas reikalas, ir dažnai labai svarbus, nesusilauks visuomenės dėmesio ir paramos, nes tas reikalas dirbamas partizanišku keliu ir visuomenė nėra apie tą reikalą atitinkamai painformuojama.

Trečia, viešai diskutuodami, kokius lietuviškus reikalus LF turėtų remti ar neremti, palengvinsime LF Skirstymo Komisijos darbą. Ta komisija bus susipažinusi su visuomenės pageidavimais ir jai bus lengviau atspėti, kokius lietuviškus reikalus visuomenė laiko pirmaeiliais.

Ketvirta, visuomenė dar daugiau matys ir girdės, kaip svarbus yra Lietuvių Fondas lietuviškame gyvenime čia išeivijoje ir kaip reikalinga yra LF padaryti kuo greičiau stipresniu, kad lietuviškas veikimas pajustų jo stiprią finansinę paramą. LF paramos reikalaujami siūlymai turėtų būti konkretūs su aiškiais argumentais. Toks siūlymas turėtų neužmiršti, kad ne tik jo dirbama ar rūpima sritis svarbi lietuvybės atžvilgiu, bet ir kiti lietuviški darbai yra lygiai svarbūs ir reikalingi LF paramos. Tik taip objektyviai nusiteikę išneškime savo siūlymus viešai į spaudą ir prašykime su nuoseklumu paramos iš Lietuvių Fondo.

Kokie lietuviški reikalai pirmaeiliai

Suprantama, kad LB Centro Valdyba turi projektų, kurie reikalauja greito realizavimo ir, aišku, tikisi finansinės paramos iš LF. Šiemet yra Jaunimo metai, tad jų reikalai privalo susilaukti finansinės paramos iš to paties fondo. Mūsų kultūrininkai mato kitus darbus, kurie yra būtinai finansuotini, nes po keliolikos metų gali būti per vėlu, kai mūsų liet. kūrybos didieji veteranai nebebus su mumis. Tuo reikalu reikėtų pasiskaityti Draugo kultūrinį priedą (1966-I-15, Nr. 1-2) Kertinė Paraštė — Dešimt tūkstančių dolerių yra pinigai.

Mano didelis asmeniškas troškimas būtų ir visų lituanistinių mokyklų tiesiog reikalavimas yra, kad vieną kartą, pagaliau, paskirtumėm pakankamai pinigų moderniškų mokymosi priemonių sukūrimui ir jų realizavimui, kurie tarnautų visoje Amerikoje ir kitur visoms lituanistinėms mokykloms, pradedant vaikų darželiais ir baigiant aukšt. lituan. mokyklomis bei Pedagoginiu Institutu. Tam didžiai svarbiam reikalui reikėtų skirti ne kelis tūkstančius, bet kelias dešimtis tūkstančių. Lietuvių Fondas jau tai lengvai gali, nes jeigu pinigų neužteks iš 1965 metų pajamų, galima skirti ir numatyti iš 1966 metų ar net iš 1967 metų. Čia turėtų nedelsiant visų lituanist. mokyklų kai kurie mokytojai išeiti į spaudą ir pareikšti, kokių mokymosi priemonių jie pageidautų, kad lituanistinis mokymasis palengvėtų ir vaikams jis būtų įdomesnis. Aš manau, čia daug ką galima pasisavinti iš moderniškų amerikiečių mokyklų. Aišku, čia jau mūsų tų reikalų žinovų reikalas. Bet tie reikalai turėtų būti viešai spaudoje diskutuojami, kad ir mes visuomenės suninteresuotieji būtumėm tuo reikalu supažindinti. Tuo reikalu rašiau JAV LB Švietimo T-bos pirm. p. J. Ignatoniui, kad kai kurias mano pastabas iškeltų paskutiniojoje mokytojų darbo konferencijoje Čikagoje, bet tai nebuvo padaryta. Gal ten nebuvo laiko, bet gal jam nepatiko, kad kažkokie

(Nukelta į 3 psl.)

P. SIRGEDAS

Milijoninis Lietuvių Fondo klausimas

Šeimyniškas dialogas ir apdūmojimai

Anąvakar močia pakiša man panosėn "Draugą" (1966 m. sausio mėn. 4 d) ir paleidžia motiniškų jausmų potvynį:

— Tėvai, kuo greičiau duok atsaką!... Veizėk, čia Vytautas Volertas nutarė iš mūsų vaikelių dešreles pagrobti . . ., tau C.T.A. — "Public Transportation", Würzburgo bonkelę, "Daily News" ir t. t. ir t. t. Ir dėl kažkokio "daktarų fondo"?..., "patriotizmo" sąskaiton?... Juk tu, kai kada ir kur nori, gali rašto žodelį sureigzti.... šeimos reikalus ginti!...

Taigi, bepigu moteriškai savąjį prievartauti!... Ir dar kai jos argumentaciją paremia žvėriškas pilvo įgeidis, per kurį dažnai net ir artimo meilė atsiekiama bei kilniausios ir originaliausios idėjos prarijamos. Bet tu, žmogau, lyg į užupakalį įgnybtas, ar gali jau į raštą grupuoti objektyvią kritiką, kai dešrelės sumaišomos su milijoniniu fondu, tvirtinant, kad "kiek kartų vaikams dešreles perkame, tiek Lietuvių fondą vėjais išsvaistome..." O gal čia tik sunarpliota spaudos darbuotojo "meškerė" — vienas iš originaliausių kelių į Lietuvių Fondo akuštybes?...

— Taip!... Ir ne!... — garsiai išsireiškiu, prisimindamas kažkur girdėtą mintį: nuodėmė būti iniciatorium, o per daug originaliu — mirtina . . .

Tad, virš iškilę šeimyniškai lietuviški apdūmojimai ir netikėtai mane užklupusi Lietuvių Fondo "kregždelė": ". . . žinodami Jūsų prielankumą LF..." ir veda mane į milijoninį LF klausimą — dialogą, kuris pasėtas prieš penkis metus ir dar gyvas!... Lietuviškai šventadienis, bet jau virstantis ir kasdienine mūsų duona . . . būtinybe!...

Ąžuolas, keliautojai ir LF

Lietuviai ir tremty didžiumoje esame keliautojai — "realistai". Gyvenimo patirtį, gerbūvį bei lietuvybę grindžiame dažnas tik "apčiuopiamais faktais", k. a.: akimis, pilvu, savuoju "aš" ir . . . gal net "septyniųjų didžiųjų nuodėmių" kompleksu. Tame dėl apetito nesiginčijame, bet lenktyniaujame tik dėl individualumo bei originalumo.

Todėl virš pareikštoms mintims bei tolimesniam milijoninio fondo klausimo dialogui paįvairinti ir pateikiama kolumnisto Sydney J. Harris sekanti apybraiža:

". . . "Realistas", kuris tiki tik į "matomus — apčiuopiamus faktus", — rašo kalbamas laikraštininkas, — naiviai tiki, kad mes percepcijas gauname iš supančių mus daiktų, kai tikrumoje tos percepcijos išplaukia tik iš mūsų vidujinio pasaulio... "Knygoje "Žmogaus auklėjimas ir prigimtis", atspausdintoje maždaug prieš dešimtmetį, prof. Earl C. Kelley pasakoja seną austrų pasakėčią apie tris keliautojus, vieną vidudienį sustojusius poilsio ąžuolo pavėsy. Vienas iš jų, žvelgdamas pro kresningas šakas, tarė: "Puikus būtų iš šio medžio stuomens stiebas mano laivui, kuriuo aš kadaise septynias jūras skrodžiau"... O antrasis bendrakeleivis, buvęs manufaktūros pardavėjo gizelis, taip svajojo: "Dievaži, kaip puikiai mano bosas galėtų nurudinti medžiagas šio medžio žievių skiediny..." O tretysis, jaunystėje tik kiaules ganęs, taip nušnekėjo: "Iš po ąžuolo parinktomis giliukėmis skirsp kaip gražiai nutukinčiau kiaules". . .

"Ir kuris gi iš tų keliautojų suvokė ąžuolo "tikrąjį faktą"? Prof. Kelley, prisiminęs Hannover'io institute darytus tuo reikalu psichologinius eksperimentus, taip paaiškina: kadangi percepcija vartotina realybė ir kadangi du žmogaus organizmo pujūčiai veidrodiškai neatmuša pasąmonėje tą patį įspūdį - vaizdą, tai niekuomet du asmenys negali vienodai matyti — vertinti, tikriau sakant, pastebėti, nes neturime tam bendro pasaulio toje srityje...."

"Ir jei tai tikrai nuoširdžiai pripažinsime bei suprasime, — rašo toliau Sydney J. Harris, — tai būsime nuolankesni, apdairesni, tolerantiškesni ir lankstesni betkokiose mūsų diskusijose bei nuomonių pasikeitimuose. Ir jei, kaip Kelley pažymi, du asmenys negali atpažinti vienodai tą patį matomą daiktą, ir jei nė vienas pažinties aspektas nepadaro jiems tą patį efektą, tai tuomet mes negalime "faktus" vertinti jais pačiais. Čia Kelley naudoja Abraham Lincoln kaipo pavyzdį. Žinomas "faktas", kad jis gyveno, buvo prezidentas ir buvo nužudytas. Tačiau, Kelley žodžiais, Lincoln'ų yra tiek, kiek jo "pažinėjų - vertintojų". Ir tai paaiškinama sekančiais žodžiais: "Linkoln yra saviškas Senosios Gvardijos Respublikonas, kurie jį laiko sau pavyzdžiu, tačiau mažai derinasi prie jo idėjų. Lincoln kitoniškas jau jo išlaisvintų vergų palikuoniams. Taip pat jis skirtingas asmuo Pietų aristokratams... Kai kuriems Lincoln visai neegzistuoja, o dar kitiems jis visai nepanašus į tai, kuo mes tikrumoje skaičiuojame jį buvus.

"Tačiau tai dar nepatvirtina, kad mes negalėtume susikurti bendrų sprendimų, tikros gyvenimiškos vertės pagrindinių sutarimų. Ir tai sugestijuoja, kad tokie sprendimai negrįstini tik "objektyviais faktais", bet prieitini tokiais keliais, kuriuose mes įžvelgsime realią mintį — faktus ir juos suderinsime su atmintimi bei pairtimi. Ir todėl dažniausia ne grubūs objektyvaus pasaulio išorės faktai trukdo glaudų bendradarbiavimą, bet vidujinis mūsų pasaulis — žmogiška širdis, kuri mus prievartauja galvoti, kad ąžuolo paskirtis tik laivo stiebui, audinio gabalui ar tik kiaulėms..." Lietuviškai tariant: žiūrėti gerai, matyti geriau, o pastebėti, suprasti bei sutarti — visų geriausia! Žodžiu, rasti tai, kas jungia, o neskiria!

Ir čia tuo, lyg mums išryškėja paslėpta mintis — gyvenimo pamoka, simbolinė ir gyvybinga. Kaip aš ir močia galvojam, atrodo, dar ir dabar daug kas mūsiškių galvoja: Lietuvių Fondas yra ne visų lietuvių, o tik "išmislas" lietuvių daktarų — tūkstantininkų ir šimtininkų?... Tačiau, tikrumoje, ir LF ar tik nėra tas mūsų gyvybinis lietuvybės "ąžuolas", pasodintas mūsų veiklos dirvoje prieš penkis metus, kurį privalu kiekvienam lietuviui pažinti, pamatyti, suprasti, įvertinti ir nuoširdžiai patręšti "gyvybingomis sultimis"!...

Dr. A. Razma su "keturiolika apaštalų"...

Nežinau, kaip ir kodėl Dr. Razmai prieš penkis metus gimė geniali mintis sudaryti milijoninį Lietuvių Fondą — "Auksinę žąsį" (atleiskite, kad nuo "ąžuolo" peršoku prie "žąsies"...), kuri kasmet dėtų "auksinius kiaušinius" lietuvių kultūros bei išlikties užmojams? Gal dėl profesinių polinkių, o gal, tikriau, dėl patriotiškai lietuviškos širdies?... Bet, tebūna tai jo paslaptis ir vertingas pasididžiavimas!...

Nežinau taip pat, laimė ar nelaimė, bet iki šiol su įvairiais dvasios bei kūno "daktarais" mažai giminiavausi. Tačiau, žengiant į rudens amželį, lyg ir įsivaizduoju jau esąs daktaro gimininga dalelė taip, kaip ir teisininko, kai ir mano sveikata bei teisė virsta į nepaveržiamą dogmatiškumą. Vadinas, lyg ir su daktarais galiu tęsti dialogą, skverbtis į jų privatybę, kad ir per Lietuvių Fondą....

Mano galva, LF atsiradimo istorija buvo rizikingai originali, jo ideologija, lyg ir paremta paskutiniais "medicinos mokslo stebuklais" — kūnui ir darniai dvasiai, teikiant viltį, nors ir dalinai gydyti, sulaikyti bei eliminuoti ir kai kurias mūsų kultūros bei išlikties maro bacilas. Atrodo, kalbami lietuvybės "apaštalai" (jų tarpe užtinku ir nedaktarų!...) gerai pažįsta mūsų tremties piktžoles ir tam turi jau pakenčiamas (mano tik dalinai iššifruotas...) gyduoles, daugiau daktariškas, o ne diplomatiškas, k. a.:

"Kas lietuviškai galvoja, į Lietuvių Fondą stoja". — Vadinas, jau ne tik "tūkstantininkai", "šimtininkai", bet ir "skatikininkai".... net ir "išsimokėjimui"!.. Žodžiu, visa laisvoji ir piniguotoji Lietuva!...

"Juo Lietuvių Fondo kapitalas bus didesnis, tuo rečiau klabensime tautiečių duris ir kišenes, ieškodami paramos vienam ar kitam reikalui". Vadinas, ar ne puiki vadavimo kampanija nuo pasišventėlių aukų rinkėjų, bet siaubingų pakiemių pilaičių ramybės ardytojų?...

"Lietuvių Fondo pagrindinio kapitalo yra $230,638.63 ir 948 nariai". Tai dar daug šiltų garbės kėdžių tikrai patriotiniam finansų kabinete...

"LF kūrėjas ir "keturiolika

(Nukelta į 4-tą psl.)

KAM SKIRTI . . .

(Atkelta iš 2-ro psl.)

tai neišmanėliai kišasi ne į savo reikalą. Po to tas pačias pastabas patiekiau kai kuriems Pedagoginio Instituto mokytojams, jie buvo tomis pastabomis patenkinti ir net džiaugėsi, kad sielojamasi iš šalies lituan. mokyklomis.

Ne LF V-ba, bet LF Skirstymo Komisija skirsto LF tūkstančius

Per nesusipratimą, aišku, daug kas spaudoje LF pelno skirstymo atsakomybę priskiria LF V-bai. Ji visai to darbo nedirba, jai rūpi tik LF aukų organizavimas, fondo administravimas ir kiti "juodi darbeliai", o LF pelno skirstymą atlieka ir už ją turėtų būti atsakinga LF Skirstymo Komisija, kurią sudaro trys nariai iš JAV Lietuvių Bendruomenės ir trys nariai iš LF Tarybos. Aišku, pagal LF statutą LB gali siųsti į LF Skirstymo Komisiją nebūtinai iš LB Centro V-bos, taip kaip LF T-ba nebūtinai turi siųsti tuos tris narius iš LF T-bos. Čia reikėtų rimtai pagalvoti apie sudarymą LF Skirstymo Komisijos, į kurią įeitų ne tik LB Centro Valdybos nariai bei LF Tarybos nariai, bet dalis LF Skirstymo Komisijos narių būtų pakviesti iš kultūrininkų, visuomenininkų, mokytojų ir kitų, kurie yra geri žinovai, kas būtiniausia ir remtina finansiškai lietuvybės ugdymui ir jos išlaikymui. Tą sprendimą turėtų padaryti sekantieji LB Tarybos ir LF Tarybos suvažiavimai. Reikėtų pagalvoti apie sudarymą LF Komisijos, kuri jau iš anksto planuotų, kam LF pelnas turėtų būti nukreiptas per sekančius, sakykim, 4—6 metus. Juk mes, turėdami neliečiamą LF kapitalą, iš anksto galime apskaičiuoti, kiek LF duos palūkanų mažiausiai per sekančius kelius metus ir panašiai. Taigi mes galime visiškai logiškai ir realiai planuoti iš anksto, ką darysime su LF pelnu per sekančius 4—6 metus ar daugiau. **Tuo reikalu turėtų būti daugiau pasisakymų spaudoje.**

Pabaigoje

reikia pasidžiaugti, kad LF vajai pradeda gerai įsibėgėti. Tikimės, kad kiekvienoje liet. apylinkėje atsiras pasišventusių LF organizatorių, nes mums netrūksta pinigų pas lietuvius, bet dažnai neatsiranda idealistų LF aukų "medžiotojų", kurių darbas nėra lengvas, bet vistiek jis lengvesnis, negu mūsų brolių ir sesių lietuvių lietuviškas darbas ten pavergtoje Lietuvoje ar Sibire.

O į tuos, kurie dar LF-dui nėra aukoję, kreipiamės su nuoširdžiu prašymu nebelaukti, bet siųsti betkokią auką tiesiog į centrą L. Fondui. Tokiu būdu palengvinsite LF vajų organizatoriams, kurių nėra daug ir dirba tik laisvalaikiais.

LF adresas: Lithuanian Foundation, 6643 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

Visos aukos L. Fondui atleidžiamos nuo visų valstybinių mokesčių.

MILIJONINIS . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

apaštalų" ryžtasi iki 1968 m. vasario mėn. 16 d. — Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50 metų sukakties — baigti "milijoninę demonstraciją - estafetę" ir "Auksinę žąsį" tiek papenėti, kad jos "auksinių kiaušinių" auka būtų didesnė ir reikšmingesnė lietuvybės puoselėjimui ir išlikčiai svečioje užuovėjoje. Tam atsiekti į talką numatoma suburti apie 70 partizaninių vajaus komitetų bei įgaliotinių.

Kai kurie pavieniai lietuviai - kultūrininkai, gyvais ir sektinais pavyzdžiais, yra atlikę milžiniškus ir garbingus kultūrinius darbus pavergtai Tėvynei ir laisvųjų kraštų lietuvių spiečiams. Tai mūsų lietuvybės švyturiai ir trimitai, miglų ir audrų dabarty. Turime jau ir pavienių milijonierių, pusmilijonierių, tūkstantininkų, net ir realių svajotojų "Kaip tapti milijonierium (mažai tesistengiant)... Džiugu, ir linkėtina tam sąjūdžiui "Vispusiškos sėkmės" ir "Gero vėjo!... ir daugiau nuoširdžiai duosnių lietuvybei mecenatų, nors ir milijoniniais trupiniais!...

Tačiau, kad visi lietuviai in corpore lengvai galėtų tapti "milijonierium", rodos, įmanoma tik Lietuvių Fondo sąjūdy, kur kiekviena auka įrašytas vardas taptų dabarties ir ateities lietuvių susipratimo ir pasididžiavimo paminklu!... Bet kaip, — tai vėl visų lietuvių milijoninis klausimas?

Tūlas tuojau čia užgiedos: "Brolyti, per daug verkšleni, juk tas klausimas paprastas: statistika ir aritmetika tam palanki — tik po keturias "žaliukus" nuo gyvos galvos... pėstieji atsisakykite nuo C.T.A..., raštingieji nuo laikraščių, bičiuliai nuo bičiulių, vaikingieji nuo dešrelių, jaunavedžiai nuo medaus kelionių, biznieriai nuo pasaulinių kelionių aprašymų, klebonai nuo parapijinių aplankymų ir t. t., net iki ekonominio protesto kulminacijos?... Bet, ar nelauktinas čia toks atsakas: "Brolyti mielas, ar tik iš "krašto" neišėjai? Nors ir esu normalus lietuvis, tačiau džiaugiuosi svečios šalies visokiu gerbūviu, net ir "pagundomis"; vaikus į parapijines ir jų įgeidžiu pilną šaldytuvą laikau; esu pėsčiokas, važinėjuos tik C.T.A. ir gal dėl saugumo ir t. t. žodžiu, esu pirmiausia savo ir savo šeimos įgeidžių "bosas" ir "vergas", laisvę pamėgau ir pagal griežtą svetimą paskatą nei sau nei kitiems "neduodu"!... Na, tad kaip čia sudrauginti tuos "duok" ir "neduosiu"? Juk tai du priešingi poliai ir dar nėra magiškos formulės automatiškai juos paversti į "duosiu tik imk!" Čia, atrodo, gelbsti tik gyvenimo patirties "kanonai"... ir tada "duodami", kaip bažnyčioje, taip ir seklyčioje.

Juo geriau gyvensiu,
tuo daugiau duosiu...

Taip! Juo geriau gyvensiu, tuo daugiau duosiu... net ir mirdamas, panašiai kaip daro ir mūsų šeimininkai amerikiečiai. Štai jų statistikos iškarpėlės:

"...Paskutinis šposas... Viena iš didžiausių Amerikos problemų — jos ekonominė padėtis, nes amerikiečiai pastaraisiais metais padaro tiek pinigų, kad Europa ir Azija nežino kaip juos sunaudoti...

"Paskutiniais metais duosnusis amerikietis paaukojo virš 11 bilijonų dolerių įvairioms labdaroms, pradedant medicinos moksliniams tyrinėjimams, baigiant įvairių invalidų bei kitokių gyvenimo pabėgėlių taisymo fondams...

"Niekuomet dar JAV istorijoje nebuvo taip didžiai pašalpų našta pažeidžiamos uždarbio pajamos, nes iš kiekvieno uždirbto dolerio įvairioms pašalpoms paimta po 2½ cento. Tik per paskutinius 25 metus čia organizuota filantropija pakilo 12 kartų — tris kart daugiau negu pakilo pelnas tame pat laikotarpy...

"Taip pat paskutiniais metais lengvatikis amerikietis sužėrė apie 110 milijonų į apgavikų bedugnius "labdaros aruodus"...

Tai toks, maždaug, amerikiečių šalpos maišelis, į kurį, žinoma, yra įkritusi dalelė ir lietuvių "žaliukių", nes mes jau priklausom jų šeimai kaip lygūs tarp lygiųjų. Panašūs vyksmai kartojasi ir lietuvių bendruomenėje, tik truputį migločiau: čia maloniau gauti įvairias paslaugas už dyką, pamirštant ir atsilyginimo prievolę....

Jau penki metai godžiai laukiame "auksinių kiaušinių" iš LF: veikėjai paramos įvairių linijų paraiškoms, o eiliniai — kultūriniams atžymėjimams. Tad dar per anksti ir per daug tiesiančių rankų į dar neišperėtus "kiaušinius"...

Tad, pirma gyvenkim eiliniai ir rinktiniai kuo geriausia: šokim, dainuokim, melskimės, vaikus leiskim į mokslus, skaitykim laikraščius, knygas, lankykim kultūrinius parengimus, organizuokimės į klubus, darnėkime ir t. t. ir tomis progomis, pajutę širdyje lietuvišką atolydį, galėsime būti palankesniu ir duosnesniu ir Lietuvių Fondui!... Tuo ir bus išspręstas milijoninis klausimas!...

SUSITIKO KOLEGOS

Dail. Jono Rimšos parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje proga, susitiko kolegos, kuriems svečią pristatė inž. Valdas Adamkavičius. Iš kairės į dešinę: Z. Kolba, prof. Ad. Varnas, J. Rimša, M. Šileikis ir inž. V. Adamkavičius.

Prano Zulpos nuotrauka

EPIDEMIJOS AUKA

(Suomių rašytojo Martii Larni apysaka)

Paskutinėmis dienomis aš išmokau nepaprastai daug. Štai ką reiškia praleisti laiką išmintingų žmonių draugijoje. Žmonės jie nepraktiški, ir kaip tik dėl to nori pamokyti mane, pasižymėjusį ypatingu praktiškumu. Praktišką žmogų, sakoma, laiko naiviai paprastu, o aš nenoriu pagarsėti paprastumu, nes tai jau nemadoje. Modernistas mėgsta beprotybę, Todėl geriausiai jaučiasi jis stovėdamas prieš veidrodį. Atrodo, kad ir man teks įsigyti naują blizgantį veidrodį. Paseno įprotis skusti galvą arba džiaugtis savo atspindžiu lange. Modernistas neskuta barzdos, jis ją iššukuoja, o dėl to jam reikia veidrodžio.

Aš — optimistas ir tvirtai tikiu, kad draugavimas su protingais žmonėmis padės man suprasti beprotybę. O kai aš pats pakankamai sukvailėsiu, tai ir man patiks visokie nerimtumai. Mūsų laikais ir tai madoje. Kaip aš jau sakiau, noriu pagarsėti moderniškumu — būti šių laikų žmogumi. Ir, aišku, jeigu aš pradėsiu išdarinėti niekus bei nerimtus dalykus, tada, perspėju, nebūsiu aš kaltas, nors man tai bus ir nesuprantama, Bet nėra ir jokio reikalo suprasti. Abstraktiniame mene ir literatūroje supratimas ir prasmė — kas parduodama iš varžytinių. Bet pirm negu supažindinti jus su mano netinkamomis frazėmis (logiškas galvojimas paseno!), aš gan trumpai papasakosiu, ką mane išmokė per savaitę mano protingieji mokytojai.

Jeigu jūs pasisavinsite ištrauką iš kieno nors veikalo, jus apkaltins plagiatu; jeigu jūs nusavinsite ištraukas iš kelių veikalų, jus išaukštins kaip literatą - modernistą. Vadinasi, daug gudriau yra pasisavinti kiek galima daugiau, visai nesirūpinant, kad kada nors bus pritaikyta sąskaita apmokėjimui. Modernistas nepažįsta rūpesčių. Jam bet kuris rytas yra tas pats rytojus, kuris verčia tiek daug žmonių jaudintis. Gyventi reikia oro pilyse, nes tada yra daug privalumų: buto kaina labai žema ir galima elgtis kaip neužaugai. Vakar įsinorėjau susipažinti su šiuo pigiu gyventoju. Kaip tik pasitaikė gera proga, kai mano bičiulis — kritikas, globojąs mane, pakvietė į vieno žymaus dailininko parodos atidarymą. Na, ir buvo joje kas pamatyti. Damos demonstravo naujos mados galvų šukuosenas, Z. žmona — savo nepalyginamus auskarus, dailininkai, recenzentai — abstraktistai — savo dailiai sušukuotas barzdas, o X ministro žmona — savo mažytį pudelį, kurio išeiginis tualetas buvo padarytas pagal užsakymą Paryžiuje, Dioro madų salone. Visi džiaugėsi paroda. Subuvimą įamžino nufilmuodami.

Po įžanginės kalbos buvo paduotas šampanas. O po to svečiai pradėjo išsivaikščioti. Aš irgi ruošiaus jau išeiti, bet mano draugas — kritikas, kuriam atiteko nemaloni pareiga parašyti recenziją laikraštyje apie parodą, įtikino mane palikti.

— Pažiūrėkime prabėgomis į paveikslus, — tarė jis.

— Ar iš tikrųjų čia yra paveikslų — nustebęs paklausiau aš.

— Dvidešimt darbų, — pasakė mano bičiulis.

— Įsivaizduokite, o aš ir nepastebėjau, tiek daug visko buvo išstatyta parodymui. Taigi, hm . . . paveikslai. O kas tai? Matyt, kas tai iš svečių buvo pamiršęs, o sargas ėmė ir pakabino ant sienos.

— Tai pats brangiausias parodos eksponatas, — susižavėjęs pastebėjo mano draugas. — Pažiūrėkim į katalogą. Vadinasi "Ekstazė". Koks šedevras! Tu tik pažiūrėk į šitą kaleidoskopinį žibantį chaosą. Dailininkas pasinarino į beorę abstrakcijos sferą. Dramblio straublys išlenda iš moters ausytės, gimdąs saulės iliuziją, sklindančią žvaigždžių ūkanų erdvėje. Toji silkės galva ant virdulio dangtelio — gyvenimo negęstančio troškimo simbolis — abstraktinio judėjimo išraiška. Gyvatės (atleisk, prašau, tai kaip matyti, yra kašaloto žarnos) primena audrą smuklėje, kur vienaakis jautis pučia dūdą, o raišas angelas melžia aštuonia kojus ožius malkoms piauti. Kokia akinanti spalvų ir formų disharmonija! Juodi paparčiai,

(Nukelta į 5 psl.)

EPIDEMIJOS...

(Atkelta iš 4-to psl.)

pusė pilko obuolio ir šerno iltis ant kosminio laivo denio pakeliui į automatines dirbtuves.

Dailininko haliucinacijos duoda mums pajusti susijaudinimą. Pažiūrėk į tas persiliejančias spalvas! Šv. Petro barzdoje atidaryti kaušukai, kulkosvaidžio vamzdyje žydi orchidėja; ant vaiko kojos mažojo pirštuko pakabinta žydintis kopūstas. O Dieve! Kiek turto viename paveiksle. Galiu tau pasakyti, kad "Ekstazė" — geriausias šio amžiaus paveikslas. Jis dramatizuoja, sukrečia, atgaivina, gimdo misticizmą, sukuria ritmą, pabrėžia žmoniškumą, suartina žmones...

Atsikvėpęs mano draugas norėjo tęsti paveikslo analizę, bet atėjęs sargas nuėmė šedevrą nuo sienos ir, atsiprašydamas, pratarė:

— Užmiršau darbo chalatą, prašau, nepykite už mano apsileidimą. Tikiuos, jis nesugadino jūsų estetinės nuotaikos.

Tas mažas įvykis nesujaudino mano bičiulio. Jo nurodymais aš susipažinau su kitais parodos eksponatais ir nepaprastai pagudrėjau. Mano draugas — kritikas rado manyje paklusnų ir stropų mokinį. Jis buvo sužavėtas mano šaltumu ir drąsumu ir įtikinėjo mane neišleisti iš akių dabartinius meistrus.

— Užmiršk senas dogmas! Būk absurdistu!

— Sudiev, proteli! Išsipagirioję pasimatysim, — džiaugdamasis atsakiau, lyg kūdikis, pastebėjęs, kad nuo žinduko nutekės pienas.

— Būdamas rašytoju sek taip pat dailininkais — būk išsiblaškęs, — tęsė mano draugas, kai mes apleidome parodą, slinkdami į nedidelį restoraną užkąsti. — Nemirtingieji kūriniai sukuriami tik beprotybių ir girtuoklių.

— Ką, ponai, pageidaujate? — paklausė priėjęs padavėjas.

— Ką nors abstraktaus, — sugudravojau aš, stengdamasis pasirodyti vertu mokiniu. — Pirmam patiekalui atneškite dramblio straublio gabalėlį aniliniame padaže su haliucinacijomis, truputį susuktos dešros, išlaikytos pasąmonėje ir iškeptos Dantės pragare, papuoštos mezgimo virbalais... Gersime angelų pieną ir dviejų metrų dinamiško ledo saksofone...

Padavėjas paėmė užsakymą, atsiprašydamas ir teisindamasis, kad baigė pradžios mokyklos vos tik du skyrius. Jis nubėgo prie metrdotelio ir virėjo.

— Menkas žmogelis, — pastebėjo mano draugas. — Tur būt, visai neturi humoro gyslelės. Na, kaip gi nesuprasti tavo nekalto šposo?!

Padavėjas grįžo prie staliuko, lydimas metrdotelio ir virėjo.

— Girtus uždrausta aptarnauti, — pareiškė jis.

— Aš mėginau paaiškinti, kad esu rašytojas ir, kai išalkstu, visados išsireiškiu labai miglotai. Taipgi pridėjau, kad mano bičiulis recenzentas pasižada apmokėti už mūsų pusryčius. Joks pasiaiškinimas nepadėjo. Mane nuvedė pas gydytoją, o mano draugą — į laikraščio redakciją rašyti recenziją apie parodą.

Gydytojas paguldė mane į ligoninę, o mano draugas taip ir liko laisvėje. Kitą rytą mano kambaryje atsirado didžiausias specialistas — psichiatras, kuris pradėjo man duoti įmantrius klausimus.

— Kada pasireiškė pas jus haliucinacijos?

— Vakar.

— Kur?

— Meno parodoje.

— Hm... Hm... štai kaip. O kas jūs būsite iš profesijos?

— Rašytojas.

— Aha, reiškia, rašote knygas? Kokias?

— Senos mados. Bet dabar aš nutariau tapti rašytoju — absurdistu.

Gydytojas nuodugniai stebėjo mano veidą, patikrino sąnarių refleksus ir staiga paklausė:

— Ar jūs raštingas? Aš noriu pasakyti, ar mokate skaityti?

— Aš skaitau be jokio sunkumo: svetimas mintis, slapčiausius žmonių, gėlių, formų jausmus, viską...

— O laikraščius?

— Taip pat.

Gydytojas padavė man laikraštį.

— Skaitykite.

— Ką?

— Ką norite, tik iš šio laikraščio.

Aš pradėjau skaityti: "Paroda perduoda mums naujus dar nepatirtus pojūčius. Tiesiog stebėtina su kokia neklaidinga intuicija dailininkas suranda dinamiškos erotikos po pelės uodega, su kokiu užsidegimu ir nepaprasta groteskine orientacija jis perduoda tą skausmą, kuris įkaltas su keptuve į akį, įsisiurbusio aštuoniakojo besparnės musės pasąmonėn..."

— Užtenka! Nereikia!

Gydytojas ištraukė iš mano rankų laikraštį ir pradėjo pats skaityti. Jis kando lūpas, graužė nagus ir pieštuką. Pagaliau, nusiraminęs, jis ištarė:

— Jūs esate epidemijos auka. Eikite namo, palįskite po šaltu dušu ir, tik prašau, venkite protingų žmonių draugystės. Taipgi visados atsiminkite, kad ugnis degina, ledas šaldo, o apytamsa veda į beprotybę.

Maždaug po poros valandų sužinojau, kad mano bičiulis - kritikas paskirtas dailininkų akademijos nariu ir universiteto abstraktinio meno katedros profesorium.

Kai aš sykį prasitariau vienam savo rašytojų draugui, kas atsitiko su manimi, tai šis nusišypsojo:

— Jūsų draugas tiesiog apdovanotas talentu tokiam darbui; iš prigimties jis yra daltonistas ir jo akyse pasireiškia spindulių lūžimo defektas.

Laisvai vertė **A. Smn.**

Dail. JONAS RIMŠA — Maudyklėje (tapyba)

(J. Rimšos paroda atidaroma šį vakarą Čiurlionio galerijoje Chicagoje)

Klaidelių pataisymas ir mažytis papildymas

"Iš pomirtinės Biržiškų tragedijos" (Naujienų II dalis, sausio 15 d.) viename sakinyje išspausdintas **Vaclovo** vardas vietoje **Viktoro.** Pataisą padarius sakinys turi baigtis šitaip: ..."kai ji čia Chicagoje ieškojo kunigo, kurs prie mirusio evangeliko Viktoro Biržiškos mišias atlaikytų".

Viktoras ir Vaclovas Biržiškos katalikybės atsisakė panašiose aplinkybėse — vesdami antrą žmoną. Po pirmojo karo Viktoro B. žmona su juo iš Rusijos į Lietuvą nevažiavo. Daug metų "našlavęs" — perskirose gyvenęs — Viktoras Biržiška su antra žmona Lietuvoje susimetrikavo evangelikų bažnyčioje, nes katalikų bažnyčioje antrą kartą vesti negalėjo, o civilinės metrikacijos nebuvo. Perskirom baigėsi ir šios vedybos; lygiai nesekmingos buvo pastangos su mišiom Viktoro kūną kazimierinėse kapinėse palaidoti, nežiūrint to, kad jau be sąmonės esančiam Viktorui B. vienas kunigas net paskutinius sakramentus buvo suteikęs...

Prie klaidelių grįžtant: S. Žakevičius-Žymantas yra M. Biržiškos **žentas,** o ne svainis, kaip per kaidą viename sakinyje išspausdinta. **G. St.**

džentelmenai, inteligentai

ALFONSAS NAKAS

KADA RAŠYSITE KAUNO MONOGRAFIJĄ?

Prieš porą metų, ar tik ne Panevėžio monografijai pasirodžius, kalbėjausi su p. J. Kauno temomis. Tai mano amžininkas, jau nepriklausomos Lietuvos produktas, kauniškis nuo gimimo iki emigracijos su dypy banga. Po eilės mielų sentimentų, prisimenant bendrus pažįstamus, po bėgimo momentų pasipasakojimo, jis ir sako: kodėl gi niekas nerašo apie Kauną? Kaip tai, sakau, nerašo? Visose atsiminimų knygose žymieji mūsų veikėjai jį mini, georgrafijos vadovėliuose pilnai aprašyta ir nuotraukomis išdabinta, Lietuvių Enciklopedija bent 23 puslapius paskyrė... Ne, ne, ne! Nepūskit man arabų, šiaušiasi kauniškis bičiulis. Po tuos kelioliką pusl. gauna kiekvienas miestelis. Tačiau monografijos vertu rastas tik Panevėžys. Ir Vilnių yra įrėminęs ne vienas gabus rašto žmogus. Bet Kauno? Niekas! O juk Kaunas — tai nepriklausomos Lietuvos istorija. Iš Kauno šviesa ir politika, politika ir kultūra. Kaunas Lietuvai davė tiek džentelmenų! Bet tie džentelmenai tyli . . .

Nesu kauniškis, tik Kauno gerbėjas, bet kauniškio bičiulio karšti žodžiai širdį labai uždavė. Pažadėjau jam kelti spaudoje Kauno reikalą. Pažadėjau ir vis vilkinau. Maniau, kad kiti iškels, kad bereikės tik pritarti. Iki šiol, tačiau, tylu. Kaunas priaugino, anot p. J., džentelmenų, bet tie džentelmenai Kaunui nei ačiū, nei išgrauš. O laikas bėga ir tas jo bėgimas Kaunui ne į naudą.

Tikrai, mielieji Kauno auginti džentelmenai, ar ne laikas pabusti ir kruopščiai keletą metelių padirbėjus palikti Kaunui paminklą dvitomėje ar tritomėje monografijoje? Juk tikra teisybė, kad nepriklausomoje Lietuvoje, taip nuo 1920 iki 1940 m. Kaunas suvaidino milžinišką vaidmenį. Nei 23 puslapiai LE XI tome, nei 46 pusl. Br. Kviklio "Mūsų Lietuvos" II tome Kauno nepajudino kaip reikia. Tos kelios dešimtys puslapių — tai tik lašas į Kauno jūrą . . .

Kaip girdime iš visų raudonų, ružavų ir bekraujų turistų, bolševikai visus juos ten į IX fortą tempia. Iš to aišku, kad jeigu ir būtų kada pavergtoje Lietuvoje rašomas monumentalinis veikalas apie Kauną, tai klastojimais pralenktų visus bolševikinius klastojimus ir klastojimų klastojimus. Vieta, kur per dvidešimt metų buvo išauklėta moderni trijų milijonų tauta ir kur vyko pats įdomiausias modernios tautos istorijos etapas, — bolševiko koserėje visada atsistos aštria ašaka, kai tik pabandys apie ją kalbėti.

Nesakau, kad nereikia apie IX,VII ar kurį kitą fortą. Reikia apie viską. Apie miesto įkūrimą, kovas prieš rkyžiuočius, apie jo augimą ir vėl nykimą, iki nepriklausomybės atstatymo. O tuomet jau įvykis veja įvykį, kaip ekrane vaizdas keičia vaizdą. Čia žuvo pirmasis Lietuvos kareivis. Į čia iš Vilniaus atbėgo vyriausybė. Čia steigėsi svetimų kraštų konsulatai ir atstovybės. Čia kūrėsi eilė švietimo kursų, virsdami į gimnazijas, amatų bei technikos mokyklas, į universitetą. Čia posėdžiavo steigiamasis ir kiti seimai, gimė žemės reforma. Čia studentai atakavo arkliais traukiamas konkes, o kiti, beje, ne studentai daužė generolams kepures. Čia buvo sušaudyti suvalkiečiai ūkininkai, tam tikros spaudos šiame krašte iki šiolei tebeniekinami. Čia buvo ciniškai sutrempta konstitucija ir valstybė atiduota į "tautos vado" rankas. Čia vyko eucharistiniai kongresai, dainų ir šokių šventės, užsienio lietuvių sąskrydžiai, sporto olimpiados, tarptautinės krepšinio rungtynės. Čia posėdžiavo tautininkų seimas — tautos atstovybės parodija. Čia buvo ruošiami karininkų kadrai, augo Lietuvos aviacija ir kai kurie karininkai bandė pučuose laimę prieš "tautos vadą".

Visa Lietuva girdėdavo galingą Kauno radijo stotį. Ir tos stoties transliacijos pirmąją antrojo pasaulinio karo dieną liks nepamirštamos. Karo muziejaus (paskui Vytauto Didžiojo) sodelyje ilsėdavosi ekskursantai iš viso krašto, o pataikę atvykti rytmetį arba saulei leidžiantis sustingdavo ekstazėje, kai karo invalidai iškeldavo ir nuleisdavo mūsų Trispalvę. Dygo slėnyje ir ant kalnų dideli mūrai, o visose kalnų pakriaušėse — valdininkų bei prasisiekusiųjų mūriniai grakštųs nameliai, it kregždžių lizdai. Kauno potvyniai (beje, taip juos vadindavome, o ne Nemuno ar Neries potvyniais!) jaudindavo visą kraštą. Iš čia kilo balsas prieš Vilniaus okupantą — lenką, iš čia, kaip ima aiškėti, buvo siunčiami slapti pasiuntiniai tartis su lenkais. Čia rado gerą gyvenimą eilė gabių Amerikos lietuvių, su mažu kapitalu atvažiavę ir visokį verslą pradėję. Deja, ne vienas jų raudonojo okupanto buvo sunaikintas Sibire. Į čia, skrisdami per Atlantą Darius ir Girėnas, amžiams nutūpę Soldine, vėliau atvežti karstuose ir įamžinti kiekvieno lietuvio širdy. Į čia nesėkmingai per debesis smelkėsi Vaitkus, ankstyvai Anglijoje nusileidęs.

Argi ne Kaunas pradžią ir toną davė 1941 m. birželio sukilimui, daugiausia savanorių suorganizavęs, daugiausia ir aukų turėjęs? Ak, palaukite, pasiskubinau: pirma dar reikėjo Paleckio, Giros, Salomėjos, reikėjo nuožmių mongolų — "Stalino sakalų", reikėjo sniečkų ir guzevičių, venclovų, korsakų, didelių šunų ir mažų šunyčių, reikėjo paraduose prieš beginklius, nenugalimų ir žaibo kare nepavejamų raudonųjų tankų, kad tas sukilimas prasidėtų. Paskui upeliai žydų kraujo, pogrindis, slapta spauda, visokios vokiškai kvailos mobilizacijos be pasisekimo ir . . . 1944-jų vasara... Ne, nesakiau, kad jau čia sustoti. Kaunas aprašytinas visas ir iki šių dienų. Kiek tik bus galima faktų ir legendų surinkti!

Ak, Kauno išauginti džentelmenai. Kiek jau, palyginti, universitetinio išsilavinimo inteligentų mums davė Klaipėda, Šiauliai, Dotnuva? Tūkstančių tūkstančiai jų buvo paruošti Kaune, perėję per Kauną. Mokytojai, mintytojai, kunigai, rašytojai, menininkai, muzikai, aktoriai, sportininkai ir kas čia juos visus beišskaičiuos. O kur jau garsieji Kauno džentelmenai, greitomis po plunksna pasipainioję: Jakštas-Dambrauskas, Tumas-Vaižgantas, Mykolaitis-Pytinas, Maironis?

Žinau, kad jeigu atsirastų Broniaus Kviklio darbštumo monografijos redaktorius, tai tinkamų straipsnių susilauktų Kauno temomis iš šimtų raštingų inteligentų. Argi galėtų tylėti tokie visai ar pusiau kauniško kraujo rašto žmonės, kaip Birutė Pūkelevičiūtė, Kostas Ostrauskas, Algirdas Landsbergis, Aleksandras Astašaitis, Kęstutis Čerkeliūnas, tik keletą kaip papuolė čia suminėjus? O jau tų raštijos ar bent "raštingų" žmonių, kurie kauniškiais tapo su universiteto ir po to valdininkavimo pradžia, pavardėmis graibstytis nei pradėti neverta. Jų yra tūkstantis ir vienas! Jų pilna Amerika, Kanada ir Australija.

Tad ar ne laikas, Kauno auginti džentelmenai, pradėti telkti visokeriopą medžiagą didelei Kauno temai ir pradėti ruoštis plačiai Kauno monografijai?

Dar truputis asmeninio sentimento.

Gal todėl, kad Kauną lankyti pradėjau pačiais nuostabiausiais vaikystės metais, kai fantazija dar beveik neatskiriama nuo tikrovės, man šis miestas visiems laikams liko pasakišku didmiesčiu, daug didesniu už Niujorką, Londoną ir Tokijo kartu sudėjus. Kai iš tylios provincijos atvažiavę pro tunelį įlįsdavome į geležinkelio stotį, tai gyvenimas užvirdavo iš karto, it katile. Negaliu pamiršti visur bėgiojančios lyg galvą pametusios minios, laikraščių pardavėjų šauksmų, sklidinai pripildyto autobuso, vežančio mus į Žaliakalnį, didžiausio pasaulyje parko — Ąžuolyno, neišpasakyto aukščio radijo stoties stulpų, milžiniškų Nemuno ir Neries tiltų, modernių su dideliais ekranais kino teatrų, ledų užkandinių, milžiniško tunelio kalno, įspūdingesnio už Sudetų kalnelius, begalinių Nemuno vandenų plotų, senamiesčio gatvelių abiejų upių susibėgime, žiburių jūros Vilijampolėje, kai žiūrėdavome iš Nevėžio gatvės pakriaušių, dulkėtų ir šeberkščiuotų medinių šaligatvių Žaliakalnio negrįstose gatvėse, pasakiškų vitrinų ir kepurėtų liepų Laisvės Alėjoje, milžiniškų policininkų baltomis pirštinėmis, raudonų generolo atlapų, žemai ir aukštai skraidančių lėktuvų. Kaunas turėjo savo kvapą ir išdidžius, savimi pasitikinčius žmones. Jau paaugęs sužinojau, kad Šančių Jadzės ištekėdavo už visos Lietuvos puskarininkių, o Vackos turėdavo su gusarais rungtyniauti dėl merginų Žaliakalnyje... Kaunas, Kaunas!...

Bičiuli kauniški J., jeigu šiuo straipsneliu būsiu užlipęs ant mazolio vienam kitam miegančiam Kauno išaugintam džentelmenui, tai tavo ir mano tikslas bus pasiektas. Nesgi seniai buvo laikas jiems pabusti ir savo miestą paskardenti. Tokių Kauno vyrų, kaip Antanas Škėma ir Julius Kaunas į anapus išėjimas primena, kad yra delsiama Kauno nenaudai.

MENO ŽINIOS

Jaunųjų Dailininkų Klubo paroda

Lietuvių jaunosios kartos Dailininkų Klubo ketvirtoji meno darbų paroda reigiama kovo 19 iki 27 d. Čiurlionio galerijoje. Anksčiau jaunieji dailininkai savo surengtose parodose gražiai pasirodė. Ši jų paroda laukiama. J. D. Klubo pirmininkas yra dail. V. Ramonis.

PARYŽIAUS MOKYKLA

Vasario 11 d. Chicagos Meno Institute atidaroma Florence May Schoenborn ir Samuel A. Marx meno kolekcijos paroda, vad. "Paryžiaus mokykla". Tai yra 19-to šimtmečio moderniojo meno tiltas į dar moderniškesnį abstraktą.

Paroda vyks Gunsaulus salėje. Įėjimas nemokamas.

(Daugiau 8-tame psl.)

VARPO 6 NR. KOREKTŪROS KLAIDOS

Turinio puslapyje (168) prie straipsnio "Tarp aušros ir audrų" autoriaus pavardė turi būti **dr. Juozas Pajaujis**, bet ne Juozas Audėnas, kaip per klaidą yra atspausdinta.

Be to, numerio bendradarbių sąraše (2 psl.) **dr. Gimbuto** vardas turi būti Jurgis, bet ne Juozas.

Šias klaidas atitaisydami, paliestuosius asmenis ir skaitytojus viešai atsiprašome.

Varpo Redakcija

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Technikos Žodis

Technikos žodžio Nr. 6(96) ištisai skirtas ALIAS aštuntojo suvažiavimo Bostone aprašymui. Įžanginiame ALIAS naujoji centro valdyba nusako bendras sąjungos veiklos gaires. Atitinkamai paminima ir Technikos Žodžio reikšmė, jog centro valdyba numatė net metinę premiją už geriausiai parašytą straipsnį Technikos Žodyje. Toliau įdėtas ALIAS suvažiavimo sveikinimas Prezidentui L. B. Johnson ir gautas atsakymas.

Plačiai ir nuosekliai aprašyta lietuvių inžinierių ir architektų darbų paroda, įvykusi suvažiavimo metu, Bostone. Parodoje su savo darbais dalyvavo arch. Edm. Arbas iš Santa Monica, Calif., Geod. inž. Kazys Daugėla iš Bedford, N. H., stat. inž. Kęstutis Devenis iš Lexington, Mass., stat. inž. dr. Jurgis Gimbutas iš Bostono, Geod. inž. Antanas Girnius iš Bostono, arch. dr. A. Kulpavičius iš Toronto, Kanada, elektr. inž. Aleksandras Lapšys ir Jonas Mikalauskas iš Bostono, stat. inž. Eugenijus Manys iš Bostono, arch. inž. Jonas Mulokas iš Chicagos, arch. inž. Jurgis Okunis iš New Yorko, arch. studentas Rimas Manomaitis, mech. dr. inž. A. Nasvytis, stat. inž. Konsult. Juozas Rasys, iš Cambridge, Mass., stat. inž. Jonas Vasys, iš Bostono.

Atskiras skyrius parodoje buvo skirtas lietuvių autorių spausdintiems moksliniams ir technikiniams darbams. Buvo išstatyta Nepr. Lietuvoje, okup. Lietuvoje, Vokietijoje ir JAV išleistos techn. knygos, atspaudai iš angl. k. profesinių ir mokslinių žurnalų, taip pat Technikos žodžio, Inžinieriaus Kelio ir Technikos Pasaulio komplektai. Iš šiame parodos skyriuje dalyvavusių pažymėtini: K. P. Devenis, dr. R. A. Gaška, dr. A. Nasvytis, D. šatas, P. Vadopalas, dr. E. Veleckis, prof. dr. R. Viskanta, K. Sekmakas ir M. šabanas. Aprašymas meniškai iliustruotas inž. K. Daugėlos nuotraukomis.

Z. Gavelis straipsnyje "ALIAS suvažiavimui praėjus" dar kartą pakedena sąjungos veiklos bendruosius reikalus. Toliau atspausdinta prof. A. Jurskio paskaita "Dvidešimtas amžius — mokslinės revoliucijos ar pažinimo plėtros pakopa?", skaityta suvažiavimo metu.

Lietuvių Mokslo Darbų skyriuje aprašyti moksliniai darbai šių autorių: V. J. Beržinsko, D. Kairaičio, Viktoro Ražiūno, Remigijaus A. Gaškos, Jono Dėdino, Kazio Sekmako ir dr. P. A. Mažeikos. Technikinėje apžvalgoje aprašytos kelios inžinerinės amerikiečių parodos. Veiklos skyriuje yra plačios korespondencijos iš Bostono, Los Angeles, Australijos ir Chicagos.

Skyriuje "Mokslo Pakopose" aprašyta visas būrys neseniai baigusių ir pasiekusių aukštesnius mokslo laipsnius: Ign. Budrys, A. Gudaitis, R. Kasparaitis, A. Ratkus, A. Tamulis, R. Vaitkus, R. Blinstrubas, A. Brazdžiūnas, A. Ignatonis, H. Kabliauskas, G. Rėklaitis, R. Zakaras, R. A. Repšys, Rimas Mulokas, St. Petravičius, Vyt. Tarulis, K. Simanavičius, B. Barstys, G. E. Stungis, J. Dėdinas, R. Krikščiokaitis, inž. T. Bilėnas, R. Babarskas ir kt.

Iš okupuotos Lietuvos spaudos duota žinių bendrai apie Lietuvos architektūrą.

Technikos Žodis leidžiamas 6 kartus per metus. šiais metais netrukus bus pasiektas šimtasis žurnalo numeris. Redakcijos adresas: G. J. Lazauskas, 1708 N. 22nd Ave., Melrose Park, Ill. 60160, USA. Administracijos adresas: M. Krasauskas, 2633 W. Montgomery Ave., Chicago, Ill. 60632, USA.

Mns.

Atsiųsta paminėti

Lietuvių Beeltristikos Antologija. II dalis. Redagavo Bernardas Brazdžionis ir Benediktas Babrauskas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Chicagoje. Storais viršeliais su aplanka, kurią piešė Paulius Jurkus, 686 puslapiai, juose 61 autoriaus kūrinių pavyzdžiai. Lyginant su tos pačios antologijos B. Brazdžionio redaguota ir 1957 metais išleista I dalimi, ši antroji dalis turiniu ir autorių skaičiumi yra didesnė: pirmoje dalyje puslapių yra 608 ir autorių kūrinių pavyzdžių 50, bet kadangi II dalyje popierius yra plonesnis (ir geresnis), tai knyga atrodo gerokai plonesnė. Pirmoj daly autoriai pradėti senaisiais didžiaisiais — S. Daukantu, Valančium, Tatare, Žemaite, Pietariu, baigti Aklasmatė, Bičiūnu, Gustaitytė, Karpium ir Aukštaitė; antrojoj Petru Taruliu pradėta ir Kaziu Almenu baigta, be jokio alfabeto ar rūšiavimo. "Ne visi mūsų beletristai čia įtraukti. Jeigu būtų buvę stengiamasi neaplenkti kiekvieną šiuo tuo pasižymėjusį, būtų prireikę dar vieno tomo", rašo Babrauskas pratarmėje.

Autorių ir jų kūrinių parinkimas, atrodo, yra vienų redaktorių (Brazdžionio ir Babrausko) reikalas, nes jokio kolektyvo, — redakcinės komisijos ar "jury" — atrankai padaryti nesi kvietė, o galbūt kad tų aplenktųjų "šiuo tuo pasižymėjusių" beletristų tarpe, iš kurių pasak red. Babrauską būtų buvę galima dar vieną tomą surinkti, kiti būtų atradę ir daugiau nei šiuo tuo pasižymėjusių. Žodžiu, prielaidas daryti yra lengviau, negu praktiškai tokį darbą atlikti. Dėlto, šį didelį darbą ir į jį įdėtas išlaidas reikia vertinti, kaip drąsų, stambų ir pasididžiuotiną mūsų išeivijos kultūros laimėjimą. Beje, kaina pažymėta $10. Pirmoji dalis buvo $7.00.

Jurgis Gliauda. AGONIJA. Romanas. Išleido Nidos Knygų Klubas, leid. Nr. 55, 1965 m. Autoriaus copyright uždraudžia be jo raštiško sutikimo "reprodukuoti visą knygą arba jos dalį". Labai gaila, nes iš knygos prašyte prašosi kai kurie posmai pacituojami.

Nors Lietuvių Enciklopedijos plačiu aiškinimu, romanu gali būti vadinami be kt. ir dienoraštiniai, kronikiniai, valstybiniai ir politiniai pasakojimai, vis dėlto, nepaisant autoriaus mėginimo atstoti šiandien dar daugelio gyvų asmenų, tos dramos aktorių, akis, ausis ir lūpas, įterpiant savas frazes, ką tas ar kitas "matė", "girdėjo" ar "pasakė", visas šis Gliaudos rinkinys yra joks "romanas", o yra paskutiniųjų Lietuvos nepriklausomybės merdėjimo dienų dramos reportažas, tik tuo skirtumu, kad parašytas ne reporterio iš savo asmeninės patirties, o surankiotas, sukompiliuotas iš kitų asmenų rašinių — knygų, atsiminimų, už vis daugiausiai iš įvairiuose laikraščiuose kitų žmonių rašytų straipsnių. Štai keletas pavyzdžių: Dr. P. Mačiulio (šiuo metu gyvenančio Chicagoje) "Trys ultimatumai" (Darbininke) ir "Lietuvos ir Sovietų Rusijos santykių raida sutarčių šviesoje (Tėvynės Sarge), iš "Prezidento Smetonos užrašų" (Margutyje), Dr. P. Ancevičiaus "Istorija be pagrąžinimų" (Naujienose), "Kaip susikūrė ALT" (Drauge); asmenų biografijos (Lietuvių Enciklopedija) ir t. t. ir tp. Paties autoriaus patiektame sąraše tokių panaudotų šaltinių yra 45. Jei gyvieji to "romano didvyriai" nepyksta ant autoriaus už jų sunovelinimą, juo geriau, nes skaityti ši knyga verta jau vien dėlto, kad joje J. Gliauda kruopščiai surinko faktus faktelius iš tiek daug versmių, kurių eilinis skaitytojas pats niekuomet nebesurinks.

Lietuvių Gydytojų Biuletenis. Sausio 1966 m. Nr. 1 (21). Tai rimtas, skoningai leidžiamas profesinis žurnalas Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos organas, 11x8 colių formato, 42 psl. su viršeliais. Leidžia Illinojaus Lietuvių Gydytojų Draugija, redaguoja Dr. S. Biežis, talkininkaujant Dr. S. Budriui, Dr. M. Budrienei, Dr. Garūnui, Dr. Kaunui, Dr. Povilaičiui, Dr. Taurui, Dr. Vygantui ir B. Kožicienei, ir kita tiek daktarų bendradarbiaujant.

Šio numerio turinyje yra ir ne vien patiems daktarams svarbūs straipsniai: Dr. V. Vaitkevičiaus: Kas nauja vėžio gydyme; Dr. D. Jasaičio: Gydytojų etikos klausimu, Dr. H. Armano: Kelionė į Rytus — į Japonijos gydytojų suvažiavimą, Pasaulio ir Amerikos Liet. Gydytojų Sąjungos žinios ir kronika; Dr. M. Vyganto apie geriamojo vandens fluoridaciją — naudinga ar žalinga? ir kt. **J. Pr.**

CHICAGOS ŠVARIAUSIAS IR MODERNIŠKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

TEXTILE CENTER
Headquarters for
Upholstering Materials
of all kinds
Drapery and Dress Materials
of the latest design
Woolens, Plastics and Leatherettes
Special reductions given to ship to your relatives in Europe.
2547 W. Division St.
Chicago — ARmitage 6-4346

RECEPTŲ SPECIALISTAI
J. ir J. PHARMACY
ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS
Jūsų registruoti vaistininkai
IMPORTUOTI KVEPALAI IR MAX FACTORS KOSMETIKA
Valentino dienai specialios širdies formos saldainių dėžės po 1—2—3 svarus.
DANA kvepalai ir odekolonai.
FABERGE kvepalai ir odekolonai įvairių rūšių.
2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

VISI LIETUVIAI, KAIP PAVIENIAI, TAIP IR ORGANIZACIJOS, DRAUGIJOS — PAREMKITE SAVO AUKOMIS "NAUJIENŲ" MAŠINŲ FONDĄ. JŪSŲ SKUBI AUKA PASPARTINS "NAUJIENŲ" TOBULĖJIMĄ.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraustiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo $100.00 iki $10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už $1,000.00 apdraudos tik $3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už $1,000.00 akcidentalės apdraudos mokestis $2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Šiandien atidaroma Jono Rimšos paroda Čiurlionio galerijoje Chicagoje

Kokia staigmena! Dailininkas Jonas Rimša iš Pietų Amerikos Chicagoje ir dalyvauja savo parodos atidaryme šį vakarą 7 val. (sausio 29 d.) Čiurlionio galerijoje.

Jonas Rimša dar jaunas būdamas iš Lietuvos išvyko į Vakarų Europą, o vėliau į Pietų Ameriką laimės ieškoti. Jo kelias nebuvo rožėmis klotas. Dar Europoje meną studijavęs, savo idealo neatsisakė, studijas tęsė ir į naują pasaulį atvykęs. Tos jo studijos buvo labai realistinės: sunkiai dirbo fizinį darbą ir turėjo pakelti dvasinę įtampą, atsidūręs svetimame krašte. Jo dėmesį atkreipė neturtingasis luomas, indėnai, pas kuriuos dar tebėra senų indėniškų papročių, jų savitas būdas ir gyvenimo aplinkybės, buvo Rimšos kūrybos tikrasis kelias. Atvykęs iš tolimo pasaulio žmogus pastebėjo kažką "nauja", ko negalėjo pastebėti tenai gyvenantieji menininkai. J. Rimša kantriai ir ištvermingai siekė savo tikslo ir neilgai trukus jo vardas pradėjo garsėti Argentinoje, Brazilijoje, Bolivijoje, Urugvajuje, Equadore ir kitur. Viena paroda po kitos ir žmonės jo kūrybą labai susidomi ir įvertina. Viena Bolivijos poetė apie Rimšos tapybą taip rašė:

"...Me alegro tambien de que Ud. se siente contento. No puede ser de otro modo, cuando Ud. da su vida entera a la obra..." (Aš džiaugiuosi, kad Jūs taip pat esate patenkintas. Kitaip negali būti, nes Jūs visą savo gyvenimą įdedate į kūrybą).

J. Rimša savo dinamiškose kompozicijose pavaizdavo spalvingas vietinių žmonių procesijas margaspalviuose drabužiuose, jų tradicines apeigas, karnavalus, turinčius jiems ir jam ypatingos reikšmės. Viena J. Rimšos kūrinio "Eisena La Paze" reprodukcija buvo išspausdinta keliuose Lotynų Amerikos laikraščiuose bei žurnaluose. Daugelis P. Amerikos meno kolekcionierių ir muziejų turi įsigiję Rimšos kūrinių. Jau anksčiau buvo šioje vietoje minėta, kad Rimša buvo Bolivijos vyriausybės apdovanotas Andų Kondoro Ordenu ir Garbės piliečio titulu. Švietimo ministerija nenori, kad jo kūriniai būtų išvežti į užsienį.

Beveik visuose Rimšos kūriniuose viešpatauja pergalės triumfas, pilkas kasdieninis gyvenimas jungiasi su nekasdieniška realybe, kuri viršija kasdieniškumą ir perkelia žmogų į estetikos pasaulį. Nestebėtina, kad vienas lenkų žurnalistas Rimšą pavadino "spalvų poetu". O Piotr Pawluczuk "Glos Polski" (Buenos Aires) rašo:

"Neaukštas, menkutis, bet labai švelnaus būdo žmogus, einąs laimingu keliu. Žiūrime į jo paveikslus tokius švelnius, lyg būtų moteriškos rankos darbo — spalvos su mielais vaizdais. Jau prieš porą metų mačiau jo parodą, kurią išstudijavau. Pasirodė, kad jis yra vėl kitoks, naujas. Bet išstatytieji kūriniai Mulerio galerijoje dar gražiau šviečia. Figūros piešiamos tamsiu, sodriu koloritu, yra harmoningame sąskambyje ir niekad neišsiskiria iš bendros gamos. Kiekviena spalvų dėmė, padėta ant drobės plačiu brūkšniu, yra padiktuota dailininko intuicijos."

Apie J. Rimšos kūrybą plačiai rašo įvairi P. Amerikos spauda. Nėra abejonės, kad susidomės ir amerikiečiai.

Po parodos Chicagoje dail. J. Rimša grįš atgal į Pietų Ameriką, bet pirma vyks į Tahiti, kur savo laiku gyveno ir kūrė P. Gauguinas. Rimša nori susipažinti su Polinezija.

O šiandien mes patys turėsime malonios progos savo akimis pamatyti dail. Jono Rimšos parodą Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre.

Rytoj paroda atidaroma 10 val. ryto iki 9 v. v. Kitais vakarais atdara nuo 6 v. v. iki 9 v. v. Paroda tęsis ligi vasario 13 d.

Dail. JONAS RIMŠA "Baltas namelis" (tapyba)

(J. Rimšos paroda atidaroma šį vakarą ... galerijoje Chicagoje)

KITOS PARODOS

Aleksandros Kašubienės paroda New Yorke

Grippi ir Wadell galerijoje, 15 E. 57 gt., New Yorke antradienį buvo atidaryta Aleksandros Kašubienės juodojo marmuro mozaikų paroda.

Albrechto Durerio paroda

Vasario 1 d. Chicagos Meno Institute atidaroma vokiečių meistro Albrechto Durerio (1471—1528) ir jo vienalaikių bei mokinių grafikos paroda. Daugiau kaip 150 kūrinių atvežta iš Berlyno Valstybinio muziejaus. Dureris buvo vienas iš geriausių meistrų, padaręs didelės įtakos Michael Wolgemut, Martin Schoengauer ir kitiems tapytojams ir grafikams. Dureris buvo vieno tų laikų garsaus auksakalio sūnus, taip pat išmoko graviravimo amato, tapybos ir būdamas dar 14 metų, pasižymėjo daugeliu amatų.

Šią parodą organizuoja žinoma Smithsonian Institucija ir kilnoja iš vieno muziejaus į kitą. Paroda baigsis kovo 1 d. Įėjimo mokestis 50c. Studentams 25c.

NAUJAS "VILTIES" NUMERIS

Denveryje (Colo.) Vytauto F. Beliajaus anglų kalba leidžiamas ir redaguojamas žurnalas "Viltis" eina jau 25 metai. Gegužės mėn. žurnalui bus 25 metai. Atėjo šių metų pirmas, sausio mėnesio, numeris. Žurnalas eina 6 kartus per metus. Dviménesinis tautinių šokių laikraštis, gal būtų tiksliau — tarptautinių šokių, nes jame rašoma ir dedama apsčiai nuotraukų apie daugelio tautų šokius. ir jų sitoriją. Šiame numeryje rašoma apie albanų šokius, jų tautiniuose drabužiuose ir yra jų istorijos apybraiža.

Beliajus sugeba "Viltį" leisti iš kuklių išteklių per tiek metų. Skaitytojai yra kitataučiai, vienas kitas prenumeruoja ir lieviai. Beliajus nesigaili painformuoti savo skaitytojus apie Lietuvą ir lietuvių veiklą. Be to, jis plačiai keliauja šokių ir paskaitų reikalais. Žurnalas turi lietuvišką pavadinimą "Viltis" su viršelyje nupieštu lietuviškais drabužiais šokėju ir vienetėje rūta. Žurnalas gerame popieriuje, gausiai iliustruotas.

Prieš kelias dešimt metų Beliajus Chicagoje įkūrė "Ateities" šokėjų grupę, kuri ir šiandien tebėra veikli. Beliajus yra nepaprastos energijos ir aukšto intelekto žmogus. Jaunas būdamas buvo labai geras šokėjas ir šokių mokytojas. Jo adresas: V. F. Beliajus, P. O. Box 1226, Denver, Colo. 80203.